

שיחה עם אל"ם (מיל') דניאל בארי

תאריך קיום השיחה: 03/05/2012

אל"ם (מיל') דניאל בארי מכהן כיום כשופט בית משפט השלום בתל אביב. לפני כן שירת בפרקליטות הצבאית במשך 23 שנים, במהלכן לקח חלק בטיפול המשפטי בפרשות סבוכות ובעלות השפעה על הנוף המשפטי כפי שאנו מכירים אותו כיום. הוא שימש כתובע פיקודי, כפרקליט ולבסוף כתובע הצבאי הראשי.

השופט דניאל בארי שימש במגוון תפקידים בפרקליטות הצבאית בין השנים 1974 – 1997, וביניהם פרקליט מרכז, פרקליט חיל האוויר, ראש המחלקה המשפטית בנציבות קבילות החיילים ונשיא בית המשפט הצבאי בלוד. בתפקידו האחרון שימש כתובע הצבאי הראשי (תצ"ר) בדרגת אלוף משנה. לאחר שחרורו מצה"ל, מונה אל"ם (מיל') בארי לשופט בית משפט השלום בתל אביב.

במהלך שירותו בפרקליטות הצבאית עסק אל"ם (מיל') בארי בשורה של נושאים מגוונים ותיקים סבוכים, שחלקם אף עלה לכותרות. בשיחה עמנו הוא מתאר חלק מהם.

כהונתו כתובע פיקודי – פרשת פינטו

כתובע פיקודי טיפל בתיק של סגן פינטו. נגד פינטו נפתחה חקירת מצ"ח בחשד לרצח, לאחר שסגן הירש, מ"פ אשר שירת עימו, התלונן נגדו על כך שרצח שני לבנונים משתפי פעולה עם צה"ל. במשפט שנערך לו, הורשע סגן פינטו ברצח של אחד המשתתפים ונדון לעונש מאסר בן מספר שנים ולהורדה לדרגת טוראי. רב אלוף רפאל איתן, שכהן אותה עת כרמטכ"ל, החליט להשתמש בסמכותו לאשר את פסק הדין והחליט לקצר את עונש המאסר לשנתיים ולהחזיר לו את דרגותיו, כך שלאחר ניכוי שליש מעונשו, שוחרר פינטו מהכלא. סגן הירש אשר התלונן נגד פינטו סבל מאוחר יותר מהתנכלות ואף נפתח נגדו תיק מצ"ח בגין הוצאת נשק מרשות הצבא. הקצין הודה במיוחס לו והורשע.

כהונתו כפרקליט מרכז – הקמת המנהל האזרחי

כאשר הוקם המנהל האזרחי ביהודה ושומרון, התעוררה מתיחות סביב חלוקת הסמכויות בין אלוף פיקוד המרכז לבין ראש המנהל האזרחי. כתוצאה ממתחות זו, השופט בארי בתפקידו דאז כפרקליט מרכז וכיועץ המשפטי של אלוף פיקוד המרכז, נאלץ להתעמת עם היועץ המשפטי באיו"ש דאז (יצחק אקסל ז"ל) אשר ייעץ לראש המנהל האזרחי. ברבות השנים, הוחלט שהייעוץ לאלוף פיקוד המרכז ולראש המנהל האזרחי ייעשה על ידי גורם אחד – היועץ המשפטי באיו"ש.

מעמדו של הפרקליט הצבאי

מעמדו של הפרקליט הצבאי כלפי האלוף שהיה ראש המחוז השיפוטי, הושפע במידה רבה מזהותו של האלוף, וממערכת היחסים ששררה בין הפרקליט לבין האלוף. בעת היותו פרקליט חיל האוויר, שררו יחסים טובים בין בארי לבין מפקד חיל האוויר, אשר ראה בו גם יועץ משפטי. לעומת זאת, בהיותו פרקליט מרכז, אלוף הפיקוד דאז, אמנון ליפקין – שחק, לא הרבה לפנות לקבלת ייעוץ משפטי. אל"ם בארי אינו זוכר, כי הופעל לחץ מצד האלוף על הפרקליט במטרה להשפיע על החלטותיו, אך זוכר מקרה אחד בו זומן לפגישה עם האלוף ליפקין – שחק, בה ניסה האחרון לשכנעו להמליץ על הקלה בענישה כך שיבוטל עונש של הורדה בדרגה לקצין שהורשע בשימוש בסם בבית דין צבאי. בסופו של יום, החליט האלוף להפחית את העונש בניגוד להמלצת הפרקליט.

לעיתים יחסי האמון בין הפרקליט לבין האלוף יצרו מתיחות עם גורמים אחרים בפרקליטות הצבאית. כך היה כאשר פרקליט מרכז בשנת 1974 כתב חוות דעת, הממליצה לאלוף הפיקוד לערער על החלטת בית דין צבאי, בניגוד לעמדת התצ"ר.

כהונתו כתובע הצבאי הראשי – תיקים מרכזיים

במהלך כהונתו של כבוד השופט בארי כתובע הצבאי הראשי, עסקה התביעה הצבאית בכתיבת הוראות פתיחה באש, בריכוז הטיפול בתיקי חקירות של אירועים מבצעיים וכן בהוצאת דו"חות למשפחות חללי צה"ל. התביעה גיבשה הנחיות למשטרה הצבאית לעניין הפעלת סוכנים, והסדירה את עריכתם של התחקירים המבצעיים. כמו כן, בעקבות אירוע של פטירת נחקר במהלך חקירה, גיבשה התביעה הצבאית הנחיות מפורטות לפעילות היחידה לחקירת שבויים. במהלך כהונתו נכנס לתוקפו התיקון לחוק השיפוט הצבאי אשר קיצר את תקופות המעצר לפני ואחרי הגשת כתב אישום, מהלך אשר חייב היערכות מקיפה של התביעה הצבאית.

פרשת צאלים ב'

כתצ"ר טיפל אל"ם בארי בפרשת צאלים ב', בה נהרגו מספר לוחמים מסיירת מטכ"ל במהלך תרגיל כתוצאה מירי טיל לעבר מבנה מאויש. בית הדין הצבאי הרשיע שני קצינים בדרגת רס"ן ובדרגת סרן, שפיקדו על התרגיל, בגרימת מוות ברשלנות, והטיל עליהם עונש מאסר מותנה וכן הורדה בדרגה אחת. התנועה לאיכות השלטון ועו"ד אליעד שרגא פנו לתצ"ר בדרישה כי יגיש ערעור על פסק הדין ויעתור להורדתם מדרגות קצונה.

אל"ם בארי היה זמן קצר בתפקיד התצ"ר באותה עת, ונדרש ללמוד את התיק המורכב במהרה על מנת לגבש עמדתו בטרם חלוף המועד להגשת ערעור. בסופו של דבר, החליט כתצ"ר שלא להגיש ערעור. נגד ההחלטה הוגשה עתירה לבג"ץ, אשר נדחתה בדעת רוב. בג"ץ פסק כי התערבותו בשיקול דעת התצ"ר תיעשה בצמצום, בדומה להיקף ההתערבות בשיקול דעת היועץ המשפטי לממשלה. מעניין לציין כי באותו עניין המליץ הפצ"ר על נקיטת צעד של נזיפה פיקודית כלפי אלוף מסוים. כיוון שגם הרמטכ"ל דאז, רא"ל אהוד ברק, היה נוכח בתרגיל, בוצע הליך הנזיפה בידי רא"ל (במיל) דן שומרון ז"ל.

פרשת שדיאל

שדיאל היה מפקד מחלקה בגולני. במהלך פעילות מבצעית בלבנון, כתוצאה מנתק בכוח שהוביל, נורה ונהרג רב"ט בר נתן ז"ל, בידי חייל אחר, לאחר שזוהה על ידו בטעות כמחבל. לאחר שהתנהלה חקירת מצ"ח בנושא, החליטה הפרקליטות הצבאית להסתפק בהמלצה על נקיטת הליך פיקודי כלפי שדיאל, ולא לנקוט צעד כלשהוא נגד החייל היורה. הוריו של בר-נתן ז"ל השיגו על החלטת הפרקליטות הצבאית בפני היועץ המשפטי לממשלה וביקשו להעמיד לדין את אלוף הפיקוד, המח"ט, המ"פ, סג"ם שדיאל וכן את החייל היורה.

סביב פרשה זו נוצר עימות בין הפצ"ר והתביעה הצבאית לבין היועץ המשפטי לממשלה, לאחר שצוות שמונה על ידי היועץ ובחן את חומר הראיות, סבר כי יש לייחס לשדיאל אחריות משפטית למותו של בר נתן ז"ל. בסופו של יום החליט היועץ המשפטי לממשלה לקבל את חוות דעת הצוות שמונה על ידו. היועץ קבע כי בנסיבות העניין, למרות התרשלותו של שדיאל נותק הקשר הסיבתי בין התרשלותו לבין מותו של בר נתן, ולפיכך הנחה על העמדתו לדין בבית דין צבאי בגין עבירה של התרשלות. התערבות היועץ המשפטי לממשלה בהחלטת הפצ"ר נעשתה על בסיס הנחיית היועץ 50.013 משנת 1981. הגרעין בו החלה מעורבותו של היועץ בתיקים מבצעיים של צה"ל, הייתה פרקטיקה קודמת, לפיה נשלח ליועץ המשפטי לממשלה העתק מחוות הדעת שהוצאו בידי הפצ"ר במקרים של תאונות מבצעיות. בסופו של יום, החליט בית הדין הצבאי, בראשות השופט זכריה כספי, לבטל את כתב האישום נגד שדיאל.

פרשת שי גלילי

תא"ל גלילי קיים קשר רומנטי עם חיילת צעירה אשר שירתה תחת פיקודו. החיילת סירבה להעיד נגד תא"ל גלילי ועל כן, בלית ברירה, הוחלט להמליץ על העמדתו לדין משמעתי ועל כך שלא יקודם בפרק זמן של שנתיים. בחלוף פרק זמן זה, פנה הרמטכ"ל לפצ"ר על מנת לברר האם ניתן לקדם את גלילי לדרגת אלוף כמפקד גיס. כנגד החלטת הרמטכ"ל לקדם את גלילי הוגשה עתירה לבג"ץ, בה נפסק כי לא ניתן לקדם את גלילי בדרגה אך ניתן לקדמו בתפקיד. הפסול העיקרי בהתנהגותו של גלילי היה בכך שקיים מערכת רומנטית עם חיילת שהייתה נתונה לפיקודו, למרות שמהעדויות שנגבו לא עלה כי מערכת היחסים הייתה בכפייה.

סיכום

כבוד השופט בארי מציין כי כתובע הצבאי הראשי, היה מפקדם של שלושה קצינים בדרגת רס"ן, אשר לימים התקדמו לתפקידים בכירים בפרקליטות הצבאית וביחידת בתי הדין הצבאיים – הפצ"ר היוצא, האלוף אביחי מנדלבלט, הפצ"ר הנוכחי תא"ל דני עפרוני ושופט בית הדין הצבאי לערעורים, אל"ם אבי לוי.

הוא מסתכל אחורה בסיפוק על שנים רבות של עשייה רבה, מרתקת, מגוונת ובעלת חשיבות רבה לצבא.